

Ослобођење: Интервју са високим представником Валентином Инцком

Разговарала: Јелена Милановић

Ослобођење: Савјет за имплементацију мира, Амбасада САД-а у нашој земљи, Ви – једнако говорите о потреби да политичари чују глас народа, али политичари су само спремни на међусобне оптужбе. Шта очекујете: ко ће попустити?

Валентин Инцко: Порука демонстраната у свим градовима и у свим регијама врло је јасна: потребна је суштинска промјена у вођењу политике у овој земљи. Тај нови начин вођења политике мора на прво мјесто ставити интересе обичних грађана и рјешавати њихове горуће проблеме, као што су висока стопа незапослености и борба против корупције.

Јасно ми је да су се политичке странке већ окренуле према изборима, али то их не ослобађа од одговорности. Неки политичари можда сматрају да могу скренути пажњу бирача с доминантних тема као што су економска и социјална ситуација. Или мисле да могу прикрити резултате њиховог рада и њихових неуспјеха током протекле три године. Дозволите ми да будем директан: не смије бити враћања на стање стагнације какво смо имали протеклих година. Грађани ће прозријети такве намјере.

Ослобођење: Нико не оправдава насиље, али је сасвим јасно да су досадашњи мирни протести оставили власт равнодушном. Има ли рјешења?

Валентин Инцко: У потпуности и искрено подржавам права грађана широм Босне и Херцеговине да протестују и да се укључе у мирне грађанске активности којима се протестује против тренутне економске, социјалне и политичке ситуације у БиХ. То је и Управни одбор Савјета за имплементацију мира такође јасно истакао у својој изјави почетком ове седмице.

Истовремено, осуђујем насиље у којем су учествовале мање групе током неких од демонстрација 7. фебруара. Насиље против демонстраната, полиције, новинара и јавне имовине је неприхватљиво. Сада је на релевантним органима власти да размотре и ово питање и предузму потребне активности. Али, без обзира на то, лидери се морају озбиљно укључити у дијалог с грађанима и не дозволити да насилне радње неколицине буду изговор за нерјешавање легитимних фрустрација и захтјева који су изнесени на миран начин. Реформе су потребне одмах!

Не слажем се ни с покушајима неких лидера да ове протесте прикажу као етнички мотивисане, што сасвим јасно није случај. Позивам лидере широм земље да се суздрже од таквих неодговорних изјава и да не покушавају да дају етничку димензију протестима који немају никакве везе с тим да ли је неко Србин, Хрват или Бошњак. Грађани су дубоко забринути за своју будућност и очекују од политичара да предузму нешто у вези са захтјевима које су изложили. Посљедња ствар која им је потребна су политичари који злоупотребљавају протесте како би придобили политичке поене или подигли међунационалне тензије.

Ослобођење: Милорад Додик неће ванредне изборе, Златко Лагумџија неће пријевремене, а њих двојица су водећи коалициони партнери у БиХ. Мислите ли да се могу договорити? Јесте ли Ви спремни да донесете одлуку о ванредним изборима?

Валентин Инцко: Питање пријевремених избора је с правног становишта комплексно питање и, по мом мишљењу, промашена тема. До ових демонстрација дошло је из јасних разлога и оне треба да буду позив за буђење. Приоритет мора бити спровођење социо-економских и политичких реформи, које су у интересу грађана. Акценат такође треба ставити на рјешавање услова за напредак БиХ на путу евро-атлантске интеграције.

Дебата око одржавања пријевремених или ванредних избора мора се водити у овом свјетлу. Такви избори су једна од мјера које би се могле размотрити. Међутим, јасно је да се власти морају првенствено усредсредити на рјешавање фрустрација које грађани

изражавају у погледу корупције и других социо-економских проблема.

Када је ријеч о пријевременим изборима, треба узети у обзир чињеницу да се они у БиХ могу десити само ако дође до распуштања законодавног тијела на начин предвиђен одговарајућим уставом и законима. Како сада ствари стоје, мандати званичника изабраних на пријевременим изборима трајали би само до редовних избора, што значи само до октобра. Пријевремени избори, према томе, заиста нису право рјешење у ситуацији када су редовни избори планирани за осам мјесеци.

С друге стране, ванредни избори за пуни мандат од четири године нису могући према важећем законском оквиру у БиХ. Приједлог да се Парламентарној скупштини БиХ омогући да одлучи о ванредним изборима на свим нивоима такође покреће низ питања уставне природе у БиХ. Између осталог, сматрам да странке из Републике Српске с правом истичу да Парламентарна скупштина БиХ не може доносити законе који би јој омогућили да распусти законодавна тијела на нижим нивоима.

Ослобођење: Ваша је изјава да је садашње стање у БиХ најтеже од краја рата и да би, ако ситуација ескалира, требало размислити и о трупима ЕУ, дочекана “на нож”. Поменули сте и потребу јачања правне државе. Како то постићи?

Валентин Инцко: Већ сам појаснио своје коментаре од прошле седмице што се тиче EUFOR-а, који су били цитирани изван контекста, а висока представница ЕУ, госпођа Ештон, такође је била јасна у том погледу.

Што се тиче владавине права, фрустрираност обичних грађана нивоом корупције у овој земљи свакако је кључни фактор који стоји иза текућих протеста. Бројна истраживања потврдила су фрустрираност грађана овим питањем у посљедњих неколико година. Надам се да ће садашње и будуће власти ове земље овај проблем коначно схватити озбиљно. И морам да изразим похвалу оним грађанима широм Босне и Херцеговине који су у неколико

протеклих дана на миран и достојанствен начин захтијевали позитивне промјене које су у интересу свих. Они су примјер свима нама и ја им истински одајем признање за оно што раде.

Ослобођење: Молим Вас, бошњачки лидери тврде да је ово бјелосвјетска завјера против Бошњака, Лагумџија је *implicite* оптужио “европске прсте”, Драган Човић каже да је штета што Федерација није уређена као РС, али и он сумња да је ријеч о ујдурми против Хрвата, нарочито у Мостару, док Милорад Додик оптужује комплетну међународну заједницу да потпирујући протесте жели укинути Републику Српску. О чему је ријеч?

Валентин Инцко: Сјетимо се како је почео најновији вал протеста, прије него што кренемо с преураћеним закључцима о мотивима. Они су кренули у Тузли, у организацији радника бивших државних предузећа, који су протествовали против затварања предузећа и начина на који је спроведена приватизација. Протести су букнули када су други радници, удружења грађана, млади, пензионери и борци изашли на улице у цијелој БиХ да изразе своје незадовољство. Лајтмотив протеста била је социјална неправда, а не политика.

Зато апелујем на политичаре да се уздрже од тога да овом јавном гњеву, изазваном социјалним и економским проблемима, дају етничку димензију. Ови протести не тичу се националне припадности. Они се тичу радних мјеста и нормалног, достојанственог живота за све. Сви грађани дијеле исте бриге.

Ослобођење: Парламенти државе и Федерације поново су у блокади, што ће рећи да се сваки грађански бунт користи за парламентарни нерад, приче о несигурности и исцрпљујуће политичке свађе, док истовремено једино Устав БиХ гарантује задржавање плата посланицима: како се извући из овог врзиног кола?

Валентин Инцко: Неки политичари можда су у искушењу да протесте искористе као нови изговор да не долазе на посао и да не доносе одлуке за које су плаћени да доносе. То би била

крајње погрешна процјена расположења у земљи. Присуствовање сједницама политичких институција на свим нивоима није ствар избора за изабране политичаре, него обавеза према бирачима који су их изабрали. То сам јасно рекао на састанцима с политичким лидерима и очекујем од институција да убрзо почну да раде у пуном капацитету, како би се позабавили бројним заосталим реформама.

Сигуран сам да ће грађани помно пратити потезе сваког политичара током ових протеста и у сљедећих неколико мјесеци, и да ће на сљедећим изборима на основу тога донијети свој суд.

Ослобођење: Парламентарци Европске уније из Хрватске предлажу специјални програм приступања БиХ ЕУ, но јасно је да Европа није нарочито заинтересована за озбиљније бављење босанскохерцеговачким проблемима. Може ли рецимо један од знакова добре воље спрам БиХ бити одмрзавање фондова или ЕУ сматра да због политичара у БиХ треба да трпе грађани. Шта уопште очекујете од посјете Кетрин Ештон и Штефана Филеа Сарајеву?

Валентин Инцко: Као резултат демонстрација које су у току, видјели смо да је порасла пажња према БиХ, не само од стране ЕУ него и међу другим чланицама међународне заједнице. Њихова пажња је добродошла и она шаље јасну поруку да је међународној заједници Босна и Херцеговина важна и да је спремна да помогне њеним грађанима и властима да нађу рјешења за тренутне проблеме.

Међутим, неће међународна заједница ријешити проблеме Босне и Херцеговине. Сада је одговорност на домаћим властима и лидерима да предузму мјере да ријеше дуготрајне проблеме у овој земљи. Међународна заједница може помоћи, али главна одговорност је на БиХ и њеним лидерима.